

Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα στην ιστορική της εξέλιξη – Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις

Βενετίκου Σ. Μαρία¹, Μπενετάτου Κυριακή²

1. *Ιατρός, PhD, Ενδοκρινολόγος, Καθηγήτρια Παθοφυσιολογίας-Νοσολογίας, Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας, Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας*
2. *Επισκέπτρια Υγείας, MA, Παιδιατρική Κλινική, Νοσοκομείο «Αγλαΐα Κυριακού», Γουδί, Αθήνας*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός: Σκοπός του παρόντος άρθρου υπήρξε η παρουσίαση των πιο βασικών ιστορικών βημάτων της ανθρώπινης σεξουαλικότητας από τα αρχαιότερα χρόνια μέχρι σήμερα, αναφερόμενη ωστόσο και στις διάφορες διαπολιτισμικές τάσεις που την επηρέασαν.

Υλικό και μέθοδος: Χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές των σπουδαιότερων ερευνητών που ασχολήθηκαν με την σεξουαλικότητα ανά τους αιώνες.

Αποτελέσματα: Από τα ευρήματά της παρούσας ανασκόπησης προκύπτει ότι η ανθρώπινη σεξουαλικότητα είναι ένας ιατροβιολογικός χώρος ιδιαίτερα επηρεαζόμενος από τις διαπολιτισμικές και θρησκευτικές συνιστώσες της εκάστοτε κοινωνίας.

Συμπεράσματα: Συμπερασματικά και παρά τις εκάστοτε δυσκολίες πρόσβασης στην ακρίβεια των ιστορικών πηγών, η γνώση των αντιλήψεων και των θρησκευτικών πεποιθήσεων της εκάστοτε κοινωνίας, καθώς και των αλλαγών των πρακτικών και των θεσμών, βοηθά την κατανόηση της σύγχρονης έκφρασης της σεξουαλικότητας.

Λέξεις Κλειδιά: Ανθρώπινη σεξουαλικότητα, αρχαίοι χρόνοι, Ellis, Freud, Jonson.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Μαρία Βενετίκου MD, DipEndo, PhD, Αγίας Βαρβάρας 88, Χαλάνδρι 15231, Αθήνα, Ελλάδα, Τηλ 00302106716676, Φαξ 00302106716676, Κινητό 00306974187986, Email mvenet@teiath.gr

Rostrum of Asclepius® - "To Vima tou Asklipiou" Journal

Volume 12, Issue 3 (July – September 2013)

SPECIAL ARTICLE

Human sexuality in its historical evolution- Cultural perspectives

Venetikou S. Maria¹, Benetatou Kyriaki²

1. *MD, PhD, Endocrinologist, Professor of Pathophysiology –Nosology, School of Health and Caring Professions, Highest Technological Institution of Athens, Greece*
2. *Health Visitor, MA, Paediatric Clinic, "Aglaia Kyriakou" Hospital, Goudi, Athens, Greece*

ABSTRACT

Aim: The aim of the present article was the presentation of the most basic historical steps of human sexuality from ancient times to our days, also reflecting the various cultural tendencies that have influenced it.

Materials and methods: The bibliographic sources of the most important investigators of sexuality were used.

Results: From the findings of this present review, it evolves that human sexuality is a biomedical entity especially affected by the cultural and religious aspects of any society.

Conclusions: In conclusion, despite the difficulties in the access of accuracy of the historical sources, the knowledge of conceptions and religious beliefs of anytime society, as well as practice and law changes helps the contemporary understanding of the expression of sexuality.

Keywords: Human sexuality, historical evolution, ancient times, Ellis, Freud, Jonson.

Corresponding Author: MS Venetikou, MD, DipEndo, PhD, Agias Varvaras 88, Halandri 15231, Athens, Greece, Tel 00302106716676, Fax 00302106716676, Mobile 00306974187986, Email mvenet@teiath.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Homo Sapiens Sapiens ζούσαν σε ομάδες και μοιράζονταν κυνήγι και καταφύγιο. Σε πολλές περιπτώσεις, η κοινή διαβίωση αφορούσε 30-40 άτομα. Οι ομάδες ήταν οργανωμένες με το σύστημα του γένους, δηλαδή καταγωγή από την ίδια μητέρα. Παρ' όλα αυτά υπήρχε πολυγαμία, δηλαδή, ένα άτομο είχε μερικούς συζυγικούς συντρόφους ή ομάδες γάμου, στις οποίες η σεξουαλική και συναισθηματική συντροφιά ήταν περιστασιακή και άλλαζε συχνά. Η πυρηνική οικογένεια δεν συνηθιζόταν, κυρίως γιατί η ζωή ήταν αβέβαιη, με πλήθος ανασφάλειες και κινδύνους, συνεπώς μια μοναχική οικογένεια θα ήταν αδύνατο να επιβιώσει.¹

Η πυρηνική οικογένεια εμφανίστηκε στους Μέσους Χρόνους στην Ευρώπη και βαθμιαία έγινε η κυρίαρχη μορφή ομάδας διαβίωσης στη Δύση. Οι άνθρωποι, 10.000 χρόνια πριν, είχαν ως κύρια ασχολία την εξασφάλιση τροφής και τη διοίκηση της ομάδας ή του γένους. Σιγά-σιγά, με τον καταμερισμό της εργασίας, καθιερώθηκε ο ρόλος του κυνηγού για τους άνδρες, ενώ οι γυναίκες χρεώθηκαν τη συλλογή τροφής και τη φροντίδα των παιδιών. Οι πρώτοι αυτοί άνθρωποι πιστεύεται ότι δεν καταλάβαιναν τη σχέση ανάμεσα στη σεξουαλική επαφή και τη γέννηση. Ο ρόλος του άνδρα στην αναπαραγωγή ήταν άγνωστος. Η σεξουαλική δραστηριότητα ήταν μία απλή και απολαυστική απασχόληση, η οποία δεν

χαρακτηριζόταν ούτε από άγχος, ούτε από άλλους κανόνες.

Η ακριβής χρονική περίοδος κατά την οποία οι άνθρωποι έμαθαν για τη συμμετοχή του αρσενικού στην αναπαραγωγή είναι άγνωστο. Πιθανολογείται ότι με την εξημέρωση των ζώων, παρατήρησαν πως κρατώντας μαζί μόνο θηλυκά ζώα, αυτά δεν αναπαράγονταν. Έτσι το συμπέρασμα ήταν σαφές ότι τα αρσενικά ήταν απαραίτητα για την αναπαραγωγή. Συνεπώς ο ρόλος του άνδρα στην αναπαραγωγή έγινε γνωστός.

Μετά από αυτό, είναι προφανές ότι οι άνδρες για να εξασφαλίσουν την πατρότητα, περιόρισαν τη σεξουαλική ελευθερία των γυναικών.

Η γνώση της διαδικασίας της αναπαραγωγής, έφερε τον πρώτο προγραμματισμό των σεξουαλικών σχέσεων και οδήγησε στη γέννηση των πρώτων κωδικών ερωτικής συμπεριφοράς, που ισχύουν ακόμα και στις μέρες μας.¹

Αρχαίοι χρόνοι

Μεσοποταμία

Την 4^η χιλιετηρίδα π.Χ, στη Μέση Ανατολή, άνθισε ο πολιτισμός των Σουμερίων. Στην αυγή της ιστορικής περιόδου των πολιτισμών της Μεσογείου, στο πολιτισμό των Σουμερίων, η πολυανδρία (το να έχει μία γυναίκα πολλούς συζύγους) ήταν συνηθισμένη πρακτική. Γύρω στο 2350π.Χ ωστόσο, ένας Σουμερίος βασιλιάς έβαλε τέλος

σε αυτή τη πρακτική και ανέστρεψε τα έθιμα του γάμου. Ο σύζυγος που είχε περισσότερες από μια γυναίκες έγινε πλέον το κοινωνικό πρότυπο. Ο Σολομώντας, καθιέρωσε με νόμο, ότι ένας άνδρας μπορούσε να έχει 700 γυναίκες.

Ένα άλλος έθνος της Μ. Ανατολής ήταν η Βαβυλώνα. Το μεγαλύτερο ίσως πολιτισμικό επίτευγμα των αρχαίων Βαβυλωνίων είναι ο περίφημος κώδικας του βασιλιά Χαμουραπί. Ανάμεσα σε πλήθος κανονισμών και νόμων που αφορούσαν στη συμπεριφορά και τις σχέσεις των ανθρώπων, ο κώδικας αυτός έδωσε έναν λεπτομερή και ξεκάθαρο ορισμό των διαδικασιών του γάμου και του διαζυγίου, καθώς και κανονισμών σχετικά με την αποπλάνηση και την απιστία.²

Ιουδαϊσμός

Ο κώδικας του Χαμουραπί επηρέασε τους ανάλογους νόμους των Εβραίων. Η Παλαιά Διαθήκη επέβαλλε στο λαό του Ισραήλ να πολλαπλασιαστεί και να είναι καρποφόρος. Μη παραγωγικές συμπεριφορές, όπως ο αυνανισμός, η απομάκρυνση πριν από την εκσπερμάτιση ή η ομοφυλοφιλία, αποτελούσαν πολύ σοβαρά αδικήματα. Οι Ιουδαϊκές απόψεις για τη σεξουαλικότητα διαμορφώνονταν και από το Ταλμούδ, ένα σύνολο από γραπτές ερμηνείες της Βίβλου και διδασκαλίες για καθημερινά ζητήματα. Μέσα από τις γραφές αυτές προκύπτει ότι ο Ιουδαϊσμός θεωρεί την σεξουαλικότητα μια

θετική δύναμη, ένα δώρο του Θεού και Δημιουργού μας.

Ο Ιουδαϊσμός διδάσκει ότι είναι ασεβές να θεωρούνται τα γεννητικά όργανα ή η λειτουργία τους ως αισχρά, αφού ο Θεός έπλασε τον Αδάμ και την Εύα κατ' ομοίωσή του. Επιπλέον, αν και ένας από τους σκοπούς του σεξ είναι η αναπαραγωγή «αυξάνεσθε και πληθύνεσθε» (Γένεσις 1:28), το σεξ θεωρείται επίσης ότι είναι και ευχάριστο. Όμως, η σεξουαλική δραστηριότητα θεωρείται ευπρεπής μόνο στο πλαίσιο του γάμου, θέση που αντανακλά την άποψη ότι η εβραϊκή οικογένεια έχει υψηλή θρησκευτική σημασία.³ Παρόλο που υποστηρίζει τη χαρά και την απόλαυση του έρωτα στο γάμο, ο Ιουδαϊσμός καταδικάζει συγκεκριμένες μορφές ερωτικής συμπεριφοράς. Η μοιχεία απαγορεύεται. Οι προγαμιαίες σχέσεις αποθαρρύνονται έντονα. Η αιμομιξία δεν επιτρέπεται. Η προώθηση των γυναικών στη πορνεία είναι παράνομη, αν και η πορνεία από μόνη της δείχνει να είναι ανεκτή. Οι ανδρικές ομοφυλοφιλικές πράξεις καταδικάζονται, αλλά η γυναικεία ομοφυλοφιλική συμπεριφορά δεν αναφέρεται καθόλου στη Βίβλο. Οι σεξουαλικές διαστροφές είναι επίσης εκτός νόμου. Ο Ιουδαϊσμός, γενικά, παίρνει τη θέση ότι ο έρωτας είναι αγαθό και δεν ενστερνίζεται τη χριστιανική αντίληψη περί προπατορικού αμαρτήματος.⁴

Ελλάδα και Ρώμη

Ο Αριστοτέλης περιέγραψε τις σεξουαλικές πράξεις ως φυσικές πράξεις μεταξύ των θηλαστικών. Αναγνώρισε ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες έχουν ισχυρές σεξουαλικές παρορμήσεις και διατύπωσε τον ορισμό του οργασμού, «*μια απολαυστική κατάληξη της σεξουαλικής πράξης*». Επίσης, πίστευε εσφαλμένα, ότι ο οργασμός στις γυναίκες παίζει σπουδαίο ρόλο, γιατί προετοιμάζει τη μήτρα για την αναπαραγωγή. Η αρχαία Ελλάδα ύμνησε και εξιδανίκευσε το δυνατό, ελεύθερο και όμορφο ανδρικό και γυναικείο σώμα. Επίσης στην αρχαία Ελλάδα υπήρχε ανοχή σχετικά με την ανδρική ομοφυλοφιλία. Οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις μεταξύ ενός ενήλικου άνδρα και ενός αγοριού που είχε περάσει την εφηβική ηλικία ήταν συνηθισμένες. Η ομοφυλοφιλία και οι ομοφυλοφιλικές πράξεις μεταξύ ενηλίκων κατακρίνονταν, ενώ οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις μεταξύ ενηλίκων και αγοριών πριν την εφηβική ηλικία ήταν παράνομες. Για τους Έλληνες, η γυναίκα, εκτός από ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, ήταν η «*γυνή η φέρουσα ένα παιδί*».⁵

Στη Ρωμαϊκή ζωή υπήρχε σημαντική σεξουαλική ελευθερία αλλά και πολλά περιοριστικά διατάγματα. Κατά περιόδους η νομοθεσία και οι διατάξεις άλλαζαν σε πολύ βασικά ζητήματα. Ενώ, για παράδειγμα, σε κάποια χρονική περίοδο η ομοφυλοφιλία και ο αυνανισμός όχι μόνο ήταν ανεκτά, αλλά και εξιδανικευμένα σε θεωρητικό επίπεδο,

αργότερα τέτοιου είδους σεξουαλικές προτιμήσεις αντιμετώπιζαν την πιο αυστηρή ποινικοποίηση. Επιπλέον, η πορνεία ανδρών και γυναικών και οι ομαδικές σεξουαλικές δραστηριότητες, που για μεγάλα διαστήματα αποτελούσαν συνηθισμένη πρακτική με ιδιαίτερη απήχηση στο λαό, ξαφνικά καταδικάζονταν και καταγγέλλονταν ως νοσηρές καταστάσεις.⁶

Χριστιανισμός

Οι χριστιανικές διδασκαλίες είτε τηρούν σιγή, η είναι αρνητικές ως προς τη σεξουαλικότητα. Στη πραγματικότητα, πολλοί πίστευαν ότι το κύριο χριστιανικό μήνυμα για το σεξ είναι «*μη*».

Η πίστη του Αγίου Αυγουστίνου ότι το σεξ είναι μίasma εξαιτίας του προπατορικού αμαρτήματος τον οδήγησε να θεωρεί κάθε ερωτική πράξη αμαρτωλή.

Η σύλληψη του Ιησού έγινε χωρίς να μεσολαβήσει σεξουαλική πράξη, γεννήθηκε από μια παρθένα. Ο ίδιος ο Ιησούς, έδωσε μεγάλη έμφαση σε ζητήματα ευσπλαχνίας, αγάπης και συμπόνιας ανάμεσα στους ανθρώπους, αλλά δεν πραγματεύτηκε θέματα σχετικά με τη σεξουαλικότητα. Εκθείαζε το γάμο και υμνούσε την οικογένεια. Με αυστηρότητα καταδίκασε τη λαγνεία και ειδικότερα τη μοιχεία.⁶

Ινδία

Αντίθετα από τις αυστηρές προδιαγραφές των θρησκείων της Μέσης Ανατολής, ο Ινδουισμός αντιμετώπιζε την πορεία και τις δραστηριότητες του ατόμου σαν ένα ταξίδι μέσα στη ζωή, με διαφορετικές εμπειρίες για τον καθένα. Σύμφωνα με τον Ινδουισμό, το κυρίαρχο στοιχείο για κάθε άνθρωπο είναι το «κάρμα» του, η ενσάρκωσή του σε αυτόν το κόσμο σε κάτι τελείως μοναδικό για κάθε άτομο.

Οι σεξουαλικές πρακτικές των ατόμων δεν είναι καλές ή κακές: είναι απλώς αυτό που είναι. Έτσι, ενώ οι Ινδουιστές ιερωμένοι δίδασκαν ότι οι σεξουαλικές σχέσεις με τον/τη σύζυγο άλλου ατόμου δεν επιτρέπονται, εντούτοις, εν τούτοις πίστευαν ότι το «κάρμα» οδηγεί τους ανθρώπους, από αγάπη ή άλλα αισθήματα, στην διαδικασία της αποπλάνησης του άλλου ατόμου.

Ο Ινδουισμός προσπαθεί να ενσωματώσει τη σεξουαλικότητα στην ανθρώπινη ζωή, με σκοπό να φτάσει κανείς στη μοναδική ολοκλήρωση. Η ένωση που πραγματοποιείται ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες κατά τη σεξουαλική πράξη γίνεται αποδεκτή ως τμήμα μιας αχανούς κοσμολογικής αρχής, που εκφράζει τη συνένωση όλων των ανθρώπων, όλων των πραγμάτων και όλων των τόπων.

Ίσως το πιο σημαντικό κείμενο που κληροδότησε η αρχαιότητα είναι το ινδουϊστικό βιβλίο «Κάμα Σούτρα», το οποίο διδάσκει ότι άνδρες και γυναίκες οφείλουν να δώσουν την μεγαλύτερη δυνατή

προτεραιότητα στην ικανοποίηση των αισθήσεων.

Στο *Βουδισμό* όπου θεωρεί ότι η απελευθέρωση από το πόνο έρχεται μέσω του πνευματικού και ηθικού αυτο-εξαγνισμού, η αγαμία είναι επιθυμητή σε μεγάλο βαθμό. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι, αν και ο Βουδισμός θεωρεί την πορνεία σαν κάτι ταπεινό, δεν την καταδικάζει, εξαιτίας της πεποίθησης ότι όσοι εκπορνεύονται ακολουθούν το «κάρμα» τους.⁷

Ισλάμ

Ο Μωάμεθ, ο οποίος ίδρυσε τον Ισλαμισμό κατά τον 7^ο αιώνα μ.Χ, άσκησε επιρροή στους πιστούς του πάνω στα σεξουαλικά ζητήματα τόσο μέσω της ζωής του, όσο και μέσω της διδασκαλίας του, όπως αυτή καταγράφεται μέσα στο Κοράνι.

Ο Μωάμεθ είχε πολλές συζύγους και παλλακίδες. Ως εκ τούτου, το Ισλάμ παίρνει μια πολύ θετική στάση για τις περισσότερες μορφές σεξουαλικότητας.

Η αγαμία δεν ενθαρρύνεται και άνδρες μουσουλμάνοι μπορούν να έχουν έως και τέσσερεις συζύγους και η σεξουαλικότητα θεωρείται θεϊκό δώρο. Των Και ενώ η μοιχεία τιμωρείται με θάνατο, το Ισλάμ είναι αρκετά ανεκτικό ως προς τα σεξουαλικά ζητήματα.⁷

Καθολικισμός

Πολλοί καθολικοί ιερωμένοι υποστήριζαν με φανατισμό την αποκλειστική μονογαμία για τον άνδρα, με σεξουαλικές επαφές προορισμένες και περιορισμένες μόνο για την αναπαραγωγή του είδους. Η αγνότητα της σάρκας αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο της κοινωνικής ηθικής των ανδρών και των γυναικών.⁷

Προτεσταντισμός

Ο προτεσταντισμός τοποθετήθηκε απέναντι στα ζητήματα της σεξουαλικότητας με μεγαλύτερο σκεπτικισμό και έδειξε σημαντικά στοιχεία ανεκτικότητας. Οι προτεσταντικές απόψεις ταξινομούνται σε συντηρητικές, μετριοπαθείς και φιλελεύθερες έτσι όπως εκφράστηκαν μέσα από τις διάφορες αιρετικές ομάδες.⁷

Πρώτες έρευνες για τη σεξουαλικότητα

Παρ' όλο που η θρησκεία καταδίκασε και τιμωρούσε τις απολαύσεις της σάρκας, η σεξουαλικότητα συνέχιζε να αποτελεί μία πραγματικότητα, γιατί μία τόσο ισχυρή παρόρμηση όπως η σεξουαλική – αναπαραγωγική ανάγκη δεν μπορεί να εξοστρακιστεί από την ανθρώπινη ύπαρξη. Οι άνθρωποι, μυστικά ή φανερά, συνέχιζαν να γεύονται την απόλαυση του έρωτα. Κατά διαστήματα υπήρχαν εκστρατείες κατά της λαγνείας και της πορνείας, όπου όσοι ήταν ύποπτοι για ένοχες συμπεριφορές εξορίζονταν. Μέσα σε όλο αυτό το κλίμα,

αναπτύχθηκε η διάθεση σε διάφορους επιστήμονες και λόγιους να μελετήσουν την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων σεξουαλικών αναγκών και να συνειδητοποιήσουν το σημαντικό ρόλο της ανθρώπινης σεξουαλικότητας.

Οι φυσικοί του 16^{ου} αιώνα τόλμησαν να μελετήσουν την ανθρώπινη ανατομία και τις φυσιολογικές λειτουργίες απευθείας σε ανθρώπινα σώματα.

Ο Gabriello Falloppio ασχολήθηκε με την εξέταση της σεξουαλικής δομής του ανθρώπινου σώματος. Ενδιαφέρθηκε για τη διαδικασία της σύλληψης και της εγκυμοσύνης και παρουσίασε για πρώτη φορά μία μελέτη για τον αριθμό και τη θέση των γυναικείων αναπαραγωγικών οργάνων. Ο Falloppio είναι ο δημιουργός των όρων *placenta* (πλακούντας) και *vagina* (κόλπος), ενώ οι *σάλπιγγες* ονομάζονται και *φαλλοπιανοί αγωγοί*, από το όνομά του.

Συνεπώς η σεξουαλική συμπεριφορά των ανθρώπων τέθηκε κάτω από το μικροσκόπιο των επιστημόνων, και ενώ πολλοί κληρικοί και θεολόγοι καταδίκασαν όλα σχεδόν τα είδη της σεξουαλικής συμπεριφοράς, οι επιστήμονες ήθελαν να γνωρίσουν περισσότερα.⁶

Ενώ ασθένειες που σχετίζονταν με τη σεξουαλική δραστηριότητα αντιμετωπίζονταν σαν σκληρή τιμωρία των αμαρτωλών από το Θεό, ο John Hunter, θεωρούσε ότι οι μολύνσεις των σεξουαλικών

οργάνων έμοιαζαν με τις άλλες μολυσματικές ασθένειες, που μπορούσε και έπρεπε να κατανοηθούν και, στη συνέχεια, να θεραπευτούν. Ο Hunter, πραγματοποίησε στο πέος ενός απολύτως υγιούς ατόμου δυο τομές και έβαλε μέσα υγρό βλεννόρροιας από άτομο που νοσούσε. Όταν το υγιές άτομο αρρώστησε από βλεννόρροια κατάλαβε ότι μπορούσε να αντιμετωπίσει την ασθένεια προληπτικά, αν κρατούσε μακριά το υγιές άτομο από τα εκκρίματα της βλεννόρροιας. Επομένως, η βλεννόρροια δεν ήταν η θεία τιμωρία για τα σεξουαλικά αμαρτήματα των ανθρώπων, αλλά μία ακόμα μολυσματική ασθένεια, που θέριζε άντρες και γυναίκες επειδή δεν ήξεραν πώς να προφυλαχτούν.⁸

Αναγέννηση

Ρομαντισμός

Η αναγέννηση που κατέκλυσε την Ευρώπη κατά το 16^ο και 17^ο αιώνα, συνοδεύτηκε από χαλάρωση των σεξουαλικών περιορισμών και μικρότερη προσκόλληση στους τύπους.⁵

Ο Ρομαντισμός εξιδανίκευσε την αγάπη, την οποία χαρακτήριζαν η συναισθηματική έμφαση και οι φαντασιώσεις. Κατά τη διάρκεια αυτής της εποχής, στις ανώτερες τάξεις αναδύθηκε ένας καινούργιος τρόπος ζωής, που επέφερε ένα σημαντικό διαχωρισμό ανάμεσα στη πρακτική και τα θρησκευτικά διδάγματα. Αυτή η αντίληψη ονομάστηκε ευγενής αγάπη και εισήγαγε έναν νέο κώδικα αποδεκτής συμπεριφοράς,

σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες ανυψώθηκαν σε ένα άσπλο επίπεδο ρομαντισμού και μυστικοπάθειας, ενώ η γενναιότητα εξυμνήθηκε στα τραγούδια, την ποίηση και τη λογοτεχνία. Η αγνή αγάπη αντιμετωπιζόταν σαν ασυμβίβαστη με τους πειρασμούς της σάρκας. Η άποψη αυτή γινόταν αντικείμενο ελέγχου από εραστές που ξάπλωναν γυμνοί, για να διαπιστώσουν αν μπορούσαν να καταδείξουν την πληρότητα του έρωτά τους απέχοντας από ερωτικές πράξεις. Σε αυτή την εποχή της αγνής αγάπης παρατηρήθηκαν οι ζώνες αγνότητας.⁶

Βικτωριανή Εποχή

Με το τέλος του Μεσαίωνα, και ενώ οι επαναστάσεις συγκλονίζουν την Ευρώπη, οι άνθρωποι του λαού ανακαλύπτουν ότι οι σχέσεις στις τάξεις των ευγενών και των βασιλιάδων είναι τελείως διαφορετικές από τους κώδικες της ρομαντικής σεξουαλικής ηθικής. Τα σεξουαλικά παιχνίδια και οι ερωτικές συνωμοσίες των βασιλικών οίκων – όπως η αδυναμία της Αικατερίνης Α' για τους πολύ νέους άνδρες και τα όργια του Λουδοβίκου 15^{ου} και της βασίλισσάς του, έγιναν αντικείμενο καθημερινής συζήτησης. Οι κοινοί άνθρωποι άρχισαν να υιοθετούν πρακτικές ανάλογες με τα σεξουαλικά πρότυπα της αριστοκρατίας. Ο γάμος έχασε μεγάλο μέρος από την ιερότητά του. Στην Ευρώπη και τη Β. Αμερική δημιουργήθηκαν

κοινόβια γυμνιστών, ανδρών και γυναικών, που ζούσαν μαζί χωρίς να είναι παντρεμένοι.⁶ Κατά το 19^ο αιώνα όταν στο θρόνο της Μ. Βρετανίας ήταν η Βικτωρία, η υπόθεση της σεξουαλικής χειραφέτησης ξεφεύγει από τα χέρια της Εκκλησίας, που είχε έως τότε την κυρίαρχη άποψη, και γίνεται οργανωμένη και συνειδητή πολιτική της κρατικής εξουσίας, που διαπιστώνει πλέον την ευθύγραμμη σχέση ανάμεσα στη σεξουαλική και την κοινωνική ελευθερία. Η καταστολή των σεξουαλικών αναγκών γίνεται πολιτικό πρόγραμμα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Ο «Βικτωριανισμός» αποτέλεσε μια κίνηση όχι μόνο ενάντια στην αγνότητα της σκέψης και των πράξεων, αλλά και στην εδραίωση της άγνοιας. Οι νέοι και οι νέες, όπως και οι περισσότερες γυναίκες, δεν έπρεπε να γνωρίζουν τίποτα για τη σεξουαλικότητα. Η σεμνοτυφία της εποχής, απαγόρευε σε μια γυναίκα να ξεντύνεται μπροστά στο γιατρό. Για την αποφυγή του αυνανισμού των αγοριών υπήρχαν ειδικές θήκες, που τη νύχτα κλείδωναν γύρω από το πέος, και ορισμένες από αυτές είχαν καρφιά που προεξείχαν για να προλαμβάνουν τη στύση. Οι γιατροί προειδοποιούσαν ότι οι γυναίκες που αυνανίζονται τρελαίνονταν και πάθαιναν παράλυση.⁹

Σύγχρονες έρευνες για τη σεξουαλικότητα
Η επιστημονική μελέτη της ανθρώπινης σεξουαλικότητας έχει ηλικία περίπου ενός αιώνα.

Richard von Krafft- Ebing (1840-1902)

Ένας από τους πρώτους σύγχρονους ερευνητές της ανθρώπινης σεξουαλικότητας εργάστηκε και έγραψε κατά την περίοδο του Βικτωριανισμού. Η τοποθέτησή του σχετικά με τη σεξουαλικότητα επηρεάστηκε από δύο παραμέτρους. Αρχικά, δεν μπόρεσε να ξεφύγει από τις υπάρχουσες στην εποχή του απόψεις για το σεξ, αντιμετωπίζοντάς το και ο ίδιος με καχυποψία και δεύτερον ήταν γιατρός που εργαζόταν στην αστυνομία. Από τη θέση του, είχε τη δυνατότητα να εξετάσει πολλές περιπτώσεις, ωστόσο στα γραπτά του αναφέρεται μόνο σε άτομα με σεξουαλικές παρεκκλίσεις.

Ο Krafft-Ebing επιχείρησε μία ταξινόμηση των σεξουαλικών διαταραχών. Πρότεινε μέσα από το έργο του μία πιο ανεκτική ιατρική ματιά στις ερωτικές διαστροφές, καθώς και αλλαγές στους νόμους σχετικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα. Πρέσβευε ότι ο αυνανισμός είναι το κυριότερο «αμάρτημα» στην σεξουαλικότητα. Δεχόταν ότι για έναν άνδρα είναι ανεκτό και επιτρεπτό να έχει προγαμιαίες σεξουαλικές σχέσεις, αλλά για τις γυναίκες το θεωρούσε απαράδεκτο.

Ο Krafft-Ebing θεωρείται ο ιδρυτής της μοντέρνας σεξολογίας.¹⁰

Henry Havelock Ellis (1859-1939)

Ο Ellis, απέδειξε και διατύπωσε με σαφήνεια, ότι δεν υπάρχει ενιαίο και μοναδικό σεξουαλικό πρότυπο για τις διάφορες ανθρώπινες κοινωνίες του πλανήτη μας. Θεωρούσε ότι πολλές από τις ακλόνητες πεποιθήσεις των ανθρώπων της Βικτωριανής Εποχής, που καθόριζαν τις νομοτέλειες της σεξουαλικής πρακτικής και συμπεριφοράς σαν οικουμενικές και αναντίρρητες αλήθειες, στη πραγματικότητα αποτελούσαν λανθασμένη πληροφόρηση και οδηγούσαν τα άτομα σε απαράδεκτες και άδικες ποινικοποιήσεις.

Ο Ellis έδειξε την σεξουαλική ισότητα των γυναικών. Ανακάλυψε τις ερωτογενείς ζώνες. Αποδεχόταν τις διαφορές και όρισε εκ νέου την ομοφυλοφιλία.^{11,12}

Sigmund Freud (1856-1939)

Αρχικά επηρεασμένος από τον Krafft-Ebing, ο Freud θεώρησε ότι ο αυνανισμός οφειλόταν σε ψυχικές ανωμαλίες, αλλά δεν έμεινε ικανοποιημένος με αυτή την εξήγηση, η οποία ήταν σε μεγάλο βαθμό διαποτισμένη με ηθικές προκαταλήψεις. Τελικά κατέληξε ότι ο αυνανισμός δεν είναι τόσο μια σεξουαλική δραστηριότητα, όσο ένα είδος σεξουαλικής στέρησης, που στο τέλος μετασχηματίζεται σε νευρωτική κατάσταση.

Ο Freud πείσθηκε, μέσα από την παρατήρηση πολλών ασθενών του, ότι οι σεξουαλικές

παρορμήσεις και ανάγκες νομιμοποιούνται, αλλά όταν αυτές οι κατευθύνσεις υποβαθμίζονται συνεχώς, απωθούνται και καταπιέζονται δημιουργώντας έτσι σοβαρές περιπλοκές και συμπτώματα κατάθλιψης. Θεωρούσε ότι τα αποτελέσματα της σεξουαλικής καταπίεσης παίρνουν τη μορφή λανθάνουσας υστερίας. Με αυτή τη μορφή υστερίας το άτομο εξωτερικεύει την ασυνείδητη πάλη μεταξύ σεξουαλικότητας και κρατούσας ηθικής.

Όρισε τη σεξουαλική ορμή με τον όρο *Libido*, σαν τη μία από τις δύο κινητήριες δυνάμεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς – η άλλη είναι το ένστικτο του θανάτου-. Ο Freud είδε τη *libido* επικεντρωμένη σε διάφορες περιοχές του σώματος, τις *ερωτογενείς ζώνες*. Η ερωτογενής ζώνη είναι η περιοχή του δέρματος (χείλη, γεννητικά όργανα, πρωκτός κ.λπ) όπου αγγίζοντάς την με διάφορους τρόπους παράγονται αισθήματα ευχαρίστησης και ηδονής. Ταυτόχρονα, ο Freud πίστευε ότι το παιδί περνά μέσα από μια σειρά εξελικτικών σταδίων. Σε κάθε ένα από αυτά τα στάδια, μία διαφορετική ερωτογενής ζώνη είναι το επίκεντρο της προσπάθειας του παιδιού. Τα στάδια της σεξουαλικής ανάπτυξης του παιδιού είναι το στοματικό, το πρωκτικό και το φαλλικό.

Τέλος, μίλησε για το Οιδιπόδειο σύμπλεγμα, όπου το αγόρι αγαπά τη μητέρα του, όπως υποστήριξε, και την επιθυμεί σεξουαλικά, μισεί, όμως, το πατέρα του, τον οποίο βλέπει

σαν αντίπαλο για τη στοργή της μητέρας. Και ενώ η εχθρότητα του παιδιού απέναντι στο πατέρα του μεγαλώνει, παράλληλα γεννιούνται φόβοι στο παιδί ότι ο πατέρας του για να το εκδικηθεί θα το ευνουχίσει (*φόβος ευνουχισμού*). Τελικά, ο φόβος αυτός γίνεται τόσο μεγάλος όπου το παιδί παύει να επιθυμεί τη μητέρα του και ταυτίζεται με τον πατέρα του αναπτύσσοντας τα χαρακτηριστικά του άνδρα.

Υποστήριξε ότι κατά αντιστοιχία του Οιδιποδείου συμπλέγματος, υπάρχει το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας για τα κορίτσια.¹³

Bromly D. και Britten F.H.

Ήταν οι πρώτοι που μελέτησαν φυσιολογικούς νέους άνδρες και γυναίκες σε αντίθεση με τους προηγούμενους ερευνητές. Έθεσαν τα θεμέλια για τον καθορισμό της σεξουαλικής συμπεριφοράς με επιστημονικό τρόπο. Απέδειξαν μετά από έρευνά τους ότι οι γυναίκες και οι άνδρες φοιτητές ήταν ιδιαίτερα δραστήριοι σεξουαλικά. Πολλοί από αυτούς κατέφευγαν στον αυνανισμό ή είχαν εκτεταμένες εμπειρίες σε χάδια, αλλά ελάχιστοι είχαν ολοκληρωμένες σεξουαλικές σχέσεις. Η έρευνά τους αυτή αποτέλεσε το ερέθισμα για το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον επιστημονικής τεκμηρίωσης των θεμάτων γύρω από τη σεξουαλικότητα.⁶

Η περίοδος 1920-1950

Με το τέλος του Α Παγκοσμίου Πολέμου, οι απόψεις και οι στάσεις σχετικά με τη σεξουαλικότητα έγιναν λιγότερο απαγορευτικές και συνοδεύτηκαν από ανάλογες αλλαγές στη μόδα, το χορό και τη λογοτεχνία. Οι γυναίκες αναμείχθηκαν επαγγελματικά στη σεξουαλική επανάσταση που ετοιμαζόταν. Για παράδειγμα, η Sanger υπήρξε αρχηγός του κινήματος της αντισύλληψης στην Αμερική. Ωστόσο, η ιστορική συγκυρία (οικονομικό κράχ του 1929, Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος), ευνόησε την αναστολή των ριζικών αλλαγών που συνεπάγονταν τα νέα πρότυπα σεξουαλικής συμπεριφοράς που είχαν αρχίσει να γεννιούνται και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.¹⁴

Όπως αναφέρει ο Costello, κοινωνικός ιστορικός της εποχής, οι ζωές και οι ηθικές στάσεις πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων υπέστησαν ένα μεγάλο συναισθηματικό τραύμα και, στις διαφορούμενες συνθήκες του πολέμου, πολλές κοινωνικές απαγορεύσεις έχασαν την περιοριστική τους δύναμη. Η απόλαυση του παρόντος χωρίς προγραμματισμό για το μέλλον οδήγησε στην αναζήτηση της απόλαυσης και στην αύξηση της αιμομιξίας.¹⁵

Η μεταπολεμική εποχή κατά τα άλλα, χαρακτηρίστηκε από την αύξηση των διαζυγίων και την επιστροφή της γυναίκας

από τα εργοστάσια και τις υπηρεσίες πίσω στο σπίτι.⁶

Alfred Kinsey (1904-1956)

Η έρευνα του Kinsey υπήρξε η πιο λεπτομερειακή από όσες έγιναν μέχρι τώρα για την ανθρώπινη σεξουαλικότητα. Παρατηρώντας ότι μέχρι τότε δεν υπήρχε κάποια σοβαρή έρευνα σχετικά με τη σεξουαλικότητα, δημιούργησε με την ομάδα του ένα ερωτηματολόγιο. Το δείγμα της έρευνας ήταν περίπου 11.000 άτομα. Έτσι συγκέντρωσε πληροφορίες που χρησιμεύουν ακόμα και σήμερα στους επιστήμονες. Ανακάλυψε τη σεξουαλική διαφοροποίηση στις ατομικές σεξουαλικές συμπεριφορές. Επαναξιολόγησε τον αυνανισμό που χαρακτήρισε ως μη βλαβερό και ως μη υποκατάστατο της σεξουαλικής συνουσίας, αλλά σαν διαφορετική σεξουαλική συμπεριφορά που προσφέρει σεξουαλική ικανοποίηση. Τα πορίσματα του Kinsey αναγνωρίζονται ως μνημειακή συμβολή στη κατανόηση της ανθρώπινης σεξουαλικότητας.^{16,17}

Δεκαετία του 1950

Τις έρευνες του Kinsey ακολούθησε μία περίοδος που σημαδεύτηκε από σεξουαλική αναστάτωση. Το προγαμιαίο σεξ έγινε κάτι συνηθισμένο. Η μουσική, τα βιβλία και οι ταινίες άρχισαν να αποκτούν σεξουαλικό θεματολόγιο.⁶

Δεκαετία του 1960

Χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση των αντισυλληπτικών χαπιών, την εμφάνιση του φεμινισμού με δυναμική μορφή, τις ανοιχτές συζητήσεις για το σεξ και τις πρακτικές του.⁶ Το χάπι κατέστησε το προγαμιαίο σεξ αρκετά ασφαλές και επέτρεψε στους ανθρώπους να το θεωρούν διασκέδαση και όχι απλή αναπαραγωγική διαδικασία. Έδωσε σε πολλές γυναίκες μια αίσθηση ελευθερίας και βοήθησε στην αλλαγή της σεξουαλικής συμπεριφοράς. Το κίνημα διαμαρτυρίας των νέων (Χίπις), που ήταν μια πρόκληση για την παλιότερη γενιά, εκφράστηκε τόσο με τον τρόπο ντυσίματος όσο και με τη χρήση ναρκωτικών και τη διακήρυξη της σεξουαλικής ελευθερίας.⁶

William H. Masters - Virginia E. Johnson

Οι δύο αυτοί ερευνητές πίστευαν ότι, για να κατανοηθεί η πολυπλοκότητα της ανθρώπινης σεξουαλικότητας, πρέπει οι άνθρωποι να γνωρίζουν την σωματική ανατομία, καθώς και τα ιατρικά, ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα. Από το 1954, άρχισαν μία έρευνα με σκοπό την παρατήρηση και καταγραφή των φυσιολογικών λειτουργιών της ανθρώπινης σεξουαλικής διέγερσης. Ανακάλυψαν ότι οι φυσιολογικές σεξουαλικές απαντήσεις αρρένων και θηλέων ήταν παρόμοιες. Έδειξαν ότι οι γυναίκες επιτυγχάνουν οργασμό

πρωταρχικά με κρίσιμη διέγερση. Η διείσδυση στον κόλπο δεν χρειαζόταν για να επιτευχθεί οργασμός. Κατέρριψαν έτσι μια για πάντα την φρουδική διαίρεση μεταξύ κλειτοριδικού και κολπικού οργασμού. Καταρρίπτοντας τον μύθο του κολπικού οργασμού, οι Masters & Jonhson νομιμοποίησαν τον αυνανισμό των γυναικών.¹⁸

Εξέδωσαν το “Human sexual inadequacy (1970)” που έφερε επανάσταση στην σεξουαλική θεραπεία, εισάγοντας τη μέθοδο της συμπεριφεριολογικής προσέγγισης. Διαφώνησαν στο ότι οι σεξουαλικές διαταραχές οφείλονταν σε νευρώσεις ή διαταραχές της προσωπικότητας. Πιο συχνά οφείλονται σε έλλειψη πληροφόρησης, κακή επικοινωνία και ασυμφωνίες στο γάμο.¹⁹

Δεκαετίες του 1970 και 1980

Κατά τις δεκαετίες αυτές υπήρξε μία σαφώς φανερή ανεκτικότητα σε σχέση με τη σεξουαλική δραστηριότητα. Εκδόθηκαν διάφορα βιβλία για το σεξ, ενώ η τηλεόραση και οι διάφορες ταινίες βοήθησαν τη σεξουαλική επανάσταση. Παράλληλα, την περίοδο αυτή δημιουργήθηκαν διάφορα ρεύματα που επηρέασαν τους τρόπους με τους οποίους οι Αμερικάνοι, έβλεπαν τη σεξουαλικότητα.

Η πρακτική της μη έγγαμης συμβίωσης άρχισε να έχει καθοριστική σημασία ως προγαμιαίο στάδιο. Το 1973 επιτεύχθηκε η νομιμοποίηση των εκτρώσεων. Παράλληλα, η

απόφαση της Αμερικάνικης ιατρικής εταιρείας να μην ορίζει την ομοφυλοφιλία σαν ιατρική δυσλειτουργία, έδωσε ώθηση στο κίνημα για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων.

Το 1978, ως αποτέλεσμα των νέων αναπαραγωγικών τεχνολογιών, γεννήθηκε το πρώτο παιδί του σωλήνα. Ωστόσο στις αρχές τις δεκαετίας του 1980, η εμφάνιση του AIDS, αρχικά στις ομάδες των ομοφυλοφίλων και αμφιφυλόφιλων αντρών, είχε ως αποτέλεσμα την αλλαγή μοντέλου σεξουαλικής συμπεριφοράς από εκατομμύρια ανθρώπους, με μερικούς να προτιμούν την αγαμία και άλλους να γίνονται πιο εκλεκτικοί στην επιλογή ερωτικού συντρόφου.²⁰

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μελέτη της ανθρώπινης σεξουαλικότητας είναι περίπλοκο και δύσκολο θέμα. Συναντά τις δυσκολίες της ελλιπούς βιβλιογραφίας αλλά και τις πολιτιστικές συνιστώσες της εκάστοτε εποχής. Παράλληλα η επιστημονική προσέγγιση του τελευταίου αιώνα τείνει να υποτιμά την ιστορική διαδρομή και να «επιστημονικοποιεί» μια λειτουργία που είναι καθ' όλα εγγενής στην ανθρώπινη φύση. Η γνώση όμως των αντιλήψεων, των θέσεων, του ρόλου της εκάστοτε κοινωνίας και θρησκείας καθώς και των αλλαγών των πρακτικών και των θεσμών είναι πολύτιμο βοήθημα για την αντίληψη της σύγχρονης έκφρασης της σεξουαλικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Fagan BM. Archaeology, a brief introduction. Boston, Little Brown & Company, 1983.
2. Kramer SN. The Sumerians: Their History, Culture, and Character. Chicago, New York, The University of Chicago Press, 1963.
3. Rozenheim E. Sexual attitudes and regulations in Judaism. Handbook in sexology, New York, Elsevier/ N.Holland, 1977.
4. Nelson-Watson W. Personal purity and intimacy. Deseret book company, Utah, 1999.
5. Tannahill R. Sex in history. New York, Stein & Day Publishers, 1980.
6. Αντωνοπούλου Χ. Ανθρώπινη σεξουαλικότητα. Αθήνα, Εκδόσεις Ατροπός, 2000
7. Σαβράμης Δ. Θρησκεία και Σεξουαλικότητα. Αθήνα, Εκδόσεις Δίδυμοι, 1977.
8. Rapport S. & Wright H. Great Adventures in Medicine. New York, Dial Press, 1952.
9. Money J. The destroying angel. New York, Buffalo, Prometheus Books, 1985.
10. Krafft-Ebing R. Psydopathia sexualis. Stuttgart, Germany, Verlag Von Ferdinand Enke, 1902.
11. Ellis HH. Studies in the Psychology of sex. London, F.A Davis Co, 1906.
12. Ellis HH. The American sexual tragedy. New York, Twayne publishers, 1959.
13. Νασιάκου Μ. Η ψυχολογία σήμερα II. Κλινική ψυχολογία. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1982.
14. Davis KB. Factors in the sex life of twenty-two hundred women. New York, Harper, 1929.
15. Costello J. Virtue under fire. Boston, Little Brown. 1985
16. Kinsey AC. Sexual behavior in the human female. Philadelphia, W.B Sanders, 1953.
17. Kinsey AC. Sexual behavior in the human male. Philadelphia, W.B Sanders, 1948.
18. Masters W. & Johnson V.E. Human sexual response. Boston, Little Brown & Company, 1966.
19. Masters W & Johnson VE. Human sexual Inadequacy. Boston, Little Brown & Company, 1970.
20. Strong B & DeVault C. Human sexuality. California, Mayfield Publishing Company, 1994.